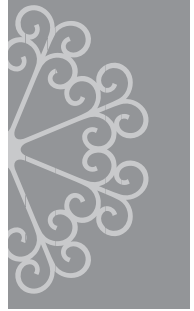

בית מדרש

344

בשבילי הפרשה

פרשת שמיני תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:09
Brooklyn, NY	6:59
Chicago, IL	6:52
Johannesburg, S. Africa	5:51
Lakewood/Deal, NJ	6:59
London, UK	6:13
Los Angeles, CA	6:53
Manchester, UK	6:20
Monsey, NY	6:59
Montreal, Quebec	7:00
Toronto, Ontario	7:22
Yerushalayim	6:20
Zurich, Switzerland	6:32

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

שמיני

בדיני חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר

נדב ואביריחא מתו, ואמרו משום מורה הלכה בפני רבו. וכפשוטו משום כבוד רבו.

והנה מצנינו ע"ז ז' ע"א חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר. וע"ש בר"ן הטעם משום זלזול בחכם הראשון.

ועוד הביא בשם הראב"ד הטעם משום שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

ובנמוק"י ע"ז ז', וכן בריב"ש שע"ט, משמע דכוונת הראב"ד, שהשואל שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא במה ששאל מהרב. וע' משיב דבר יו"ד ריש סי' י', מביא מי שכתב דלפי הראשונים הנ"ל אין איסור אא"כ שאל מהרב הראשון משא"כ ברב שפסק בלי ששאלו. והנצי"ב דחה דבריו.

וע' ריטב"א נדה כ' ע"ב דרק באותו חפצא אסור לחכם להתיר, אבל שאלה כמותו יכול להתיר.

וע' דמשק אליעזר חולין פ"א סי' ו' דרב העיר מותר להקל אחר תבירו שה' מצליח לו יותר. (וע' אבן ישראל, פישח, ח"ט קס"ו א' כל שגדול ממנו שרי, דלא אמרו אלא אין "חבירו" רשאי להתיר).

וע' חוט שני בהל' נדה עמ' צ"ג דחכם שאסר לאו דוקא באיסור חפצא אלא ה"ה בכל הוראה, כגון הל' מוקצה או הל' ברכות וכדומה. ולכא' היה נראה דשייך כאן זלזול אבל לא שייך שויה אנפשיה, וע"ש עוד.

וע' רש"י חולין מ"ד דמשמע אחר שראה רב אפילו לא פסק מ"מ אסור לרב אחר לפסוק, ולכא' תלי לה בהנ"ל בטעם דאסור לחבירו להתיי.

וע' ערוה"ש רמ"ב י"ג וכנה"ג שהעירו על שהשמיטו הרמב"ם והטור ושאר פוסקים דין זה. וע"ש ערוה"ש כי מאחר זמן הגמ' אין מי שפוסק דבר בלי ראייה מהגמ'.

וע' ד"ח ח"ב פ"א דלא שייך במראה חכם שאסר, והביא מנדה כ' אגמריה סמיק ואינו הוראה מסברא, ודלא כבית שלמה ח"ב י"ד שכתב דבזה"ז אין פוסקים מראה עפ"י מסורה אלא עפ"י שו"ע וא"כ בזה"ז הוי הוראה מסברא ויש בו דין חכם שאסר.

וע' רמ"א רמ"ב אם השני יש לו קבלה מרבו אין כאן חכם שאסר, וע' משכנ"י ס"א דהיתר רמ"א הנ"ל דוקא אילו ידע הראשון היה חוזר בו).

וע' שמש מרפא נ"ב ומה שכתב לו שם בעל יד הלוי. וע' מעשה איש ח"ה בקוב' הגר"ק על הנהגות החזו"א עמ' ל"א בשם החזו"א דגם אם פסק הרב שהוא ספק, אסור לשאול אחר. ויש לעיין לפי הטעמים.

ואולי אין הכוונה שאומר שאצלו הוא ספק אלא שהכריע שהוא ספק בעצם.

זאת התורה אדם כי ימות באהל וגו' (במדבר יט"ד)

דברי רבותינו

דרשו חז"ל (ברכות סג,ב): זאת התורה אדם כי ימות באהל וגו'. אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל.

ויש לדקדק שלכאורה יסוד גדול כזה בקניית התורה וקיומה היה ראוי לכתבו בפרשת יתרו, שהיא הפרשה של קבלת התורה, ולמה מקומו כאן באמצע פרשת הטהרה של פרה אדומה, הלא דבר הוא?

יבואר הדבר עפ"ד הילקוט בפרשת בלק (רמז תשעא) עה"פ "כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע השם" וגו'. מה טיבן של נחלים אצל בתי כנסיות ובתי מדרשות [האמורים בה משך הפסוק 'כאהלים נטע השם' דקאי אבתי מדרשות], אלא מה נחלים הללו בני אדם יורדים

מורנו הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל כ"ד באדר ב' תשס"ח

דברי הימים

שקיעותו של מורנו הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל בסוגיות שני למדו בישיבה הייתה יוצאת דופן. כל המתרחש סביב נמדד ונתפס בעניו במונחים של המסכת הנלמדת וכל עיסוקיו היו סביב הסוגיא והשיעור רים.

גם זכרונותיו מענייני העולם סבבו והלכו סביב זה: "פלוני התחתן ביבמות", "מאורע אלמוני אירע בכתובות", "אני זוכר אתכם מסוגיא דתוך זמנא"...

עד היכן הגיעו הדברים, יעיד המעשה הבא: כאשר לקה לראשונה בליבו, לא חש בטוב כמה ימים, לבסוף שלחו הרופא לבדיקה רפואית דחופה. החברותא, מחשובי מרביצי התורה בי רושלים, נלוה אליו, כשכל העת הם ממשיכים לעסוק בעומקא דשמעתתא.

משהגיעו לבית החולים, איבחנו הרופאים כי רבינו זצ"ל עבר התקף לב חריף. מטבע הדברים שררה במקום אוירה של בהלה ודאגה

לשם כשהם טמאים וטובלין ועוליך טהורים, כך בתי כנסיות ובתי מדרשות בני אדם נכנסין לשם כשהם מלאים עוונות ויוצאים מלאים מצוות. ע"כ. וכע"ז בברכות (טו,ב) ע"ש.

למדנו מזה כפי שהשרישו לנו רבותינו זיע"א, שצריך האדם ליכנס בתורה בכל גופו, דומיא דנחלים דאין מטהרים אא"כ נכנס כל כולו בלא חציצה לתוכם. וא"כ שפיר שייך ענין זה בפרשת הטהרה, משום שדברי התורה הרי הם כמקוה, וסגולת עניינם היא רק בהיות האדם כולו מצוי באותו התחום כליל. וכן מצינו בגמ' (מכות י', א) דדברי תורה קולטין ממלאך המות או להציל הרוצח מיד גואל הדם, הרי דתורה היא כעיר מקלט והוי בחינת תחום מקום וגבול, אשר רק בהיות האדם מצוי כולו בתוך אותו התחום מסוגלת היא התורה לקולטו ולהצילו. ולפ"ז מבואר השייכות בין עמלות בתורה לטהרה מטומאה.

מורנו הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל

עמוקה לבריאותו. אך רבינו זצ"ל נאנח ואמר כמעט בהאי לישנא: "אוי, לא אזכה לומר שיעור רים בסוגיא דשטרות". ורק לאחר מכן הוסיף: "קיימתי שאזכה לחתן את כל ילדי..."

בלימודו היה יגע יגיעה עצומה לרדת לער מק דברי הראשונים והיה הופך בדבריהם שוב ושוב. הוא לא הלך אחרי כח חידושו הגדול ודריפותו הנפלאה, כל ישותו הייתה קודש להבנת עומק דברי הראשונים. בשיעוריו לא הסתפק בהצעת שיטת הראשונים, אלא היה קורא מתוך הכתב את דבריהם ומדקדק בהם הדק היטב.

באותה מידה היה נוהג בדברי גדולי האחרר נים. כאשר היה נזהר מאד שלא לומר תירוץ על קושייתם, אלא להוכיח מקושייתם כיצד הם למדו, ורבות היה דולה ומשקה מדבריהם.

פעם הראו לו כמה מתלמידי את דברי אחד מראשי הישיבות אשר מביא קושיה מהגרעק"א ומתרצה על פי יסוד נפלא בסוגיא. רבינו זצ"ל פתח את מחברתו והראה שגם הוא עמד בי סוד זה בסוגיא משכבר הימים, אלא ששם נשנה תחילה היסוד, ולאחריו נכתב כהאי ליי שנא: "אמנם לא יתכן לומר כן, דהנה הגרעק"א הקשה..." תנצב"ה.

וידום אהרן

אהרן מאבילותו ולא בכה ולא התאבל וכו', עכ"ל.

ולדרך הרשב"ם ענין על פני כל העם אכבד הוא, שזה כבוד השכינה שמניח אבלו בשביל עבודת בוראו, ומטו בשם הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל שפירש, שכיון שעבודת הכהן גדול צריכה להיות בשמחה, אזי הסיר מלבו את האבילות לכבוד שמים, וזהו כבוד השכינה שמתגבר על הרגשותיו, ומניח אבלו לצורך עבודתו שצריכה להיות בשמחה.

וכעין זה סיפרו על מרן הסבא מסלבדקא זצ"ל, שנפטר על פניו בנו הגאון המופלא רבי משה זצ"ל, והיה זה בחוה"מ סוכות, ודבר זה היה שבר גדול שנגדע אילן גדול זה בשיא פריחתו התורנית, וכל אותם ימי חוה"מ ושמחת תורה, לא היה ניכר על הסבא שום עצבות, ונהג כבכל יו"ט ובשמחת תורה נהג בשמחה כדרכו כל שנה, ורק במוצאי שמחת תורה כשיצא היו"ט פרץ בבכי מר משך שעות ארוכות ללא הפוגות, והנהגה זו של הסבא זצ"ל, שהניח אבלו משום עבודת החג שהוא שמחת יו"ט, וכל הרגשות האבילות נדחו לאחר החג, הוא כעין דברי הרשב"ם בהנהגת אהרן, שהסיר האבילות מלבו בשביל עבודת בוראו.

[במאמר המוסגר - בדברי האדר"ן הנז"ל דר"י בא לנחם את ריב"ז בזה שאהרן קיבל תנחומין, איתא שם בהמשך הדברים דריב"ז לא קיבל תנחומין אלו, ואמר לא די שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרתי צערו של אהרן, וכן איתא שם שעוד כמה תלמידים ניסו לנחמו בכעין זה, ולכולם אמר תשובה זו, ויש להקשות דהרי ידועים דברי הגמ' (בברכות דף ה' ע"ב) דר' יוחנן היה מנחם אבלים באמרו דין גרמא דעשירארה ביר, דהיינו שניחם אבלים שהראה להם שזה עצם של בנו העשירי שמת, ולכאורה זהו סתירה לדברי ריב"ז שאמר לא די בצערי אלא שאתה מזכיר לי צער של אחרים.

על דרך הפשט נראה ליישב, דכוונת ריב"ז היתה דמה תועלת להזכיר לי שהם נתנחמו, אך איך יעזור לי דברים אלו כדי שאוכל להתנחם, וכל זה הוא רק כשמזכירים כאלה שאינם עמנו בחיותם, אבל ר' יוחנן כשניחם לא רק הראה שאפשר להתנחם על פטירת הבנים, אלא גם ביאר לאבלים האיך אפשר להתנחם, ונתקבלו דבריו על לב האבלים.]

ומקור לזה נראה מגמ' (מו"ק דף כ"א ע"ב), דאיתא שם "מעשה ומתו בניו של ר' עקיבא נכנסו כל ישראל והספידום הספד גדול בשעת פטירתו, עמד ר"ע על ספסל גדול ואמר אחינו בית ישראל שמעו אמילו שני בני חתנים מנוחם הוא בשביל כבוד שעשיתם, ואם בשביל עקיבא באתם הרי כמה עקיבא בשוק, אלא כך אמרתם תורת אלוקיו בלבו, וכ"ש ששכרם כפול", ע"כ בגמ'.

וכפשוטו צ"ב דמה תנחומין יש לר"ע ע"י שקיבל כבוד, אלא הכוונה כדבריו שכיון שבאו משום שאמרו תורת אלוקיו בלבו, דהיינו שבאו לכבוד התורה, וזה קידוש השם וכבוד שמים, ובזה שהיה כאן קידוש השם נתנחם ר"ע.

ולפי האמור יתבאר דברי הגמ' (ב"ק דף ל"ח ע"א), רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא, אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזיל ננחמיה וכו', אזל הוא לחודאי גביה, א"ל ויאמר ד' אל תצר את מואב ואל תתגר במלחמה וכו', והלא דברים ק"ו, ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא וראויה לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה, ע"כ בגמ'.

ולפ"ר קשה דמה תנחומין הוא זה שאמר שבת זו לא היה ראוי לצאת ממנה דבר, הרי זה לא דיבור בשבח המת אלא להיפך, ולהאמור כיון שעיקר האבילות שהיה יכול לצאת ממנה קידוש שם שמים אם היתה חיה, וע"ז אמר דלו היה יכול לצאת ממנה דבר טוב אזי לא היו לוקחים אותה ממנו, ואם לקחו הרי זה מוכיח שלא היה ראוי לצאת ממנה דבר טוב, וא"כ בטל סיבת האבל העיקרית, וזהו תנחומים אמיתיים על האבל שיש על הסתלקות בת צעירה.

והרשב"ם בפירושו פי' פסוקים אלו באופן אחר, וז"ל: "ויאמר משה אל אהרן אל תתאבל ואל תבכה ואל תחדל מן העבודה, כי הדבר הזה אשר אני אומר לך הוא אשר דיבר ד', בקרובי אקדש, בכהנים גדולים הקרובים אלי לשרתני אני רוצה להתקדש, ולא שיתחלל שמי ועבודתי, שכן אמר לי הקב"ה, והכהן הגדול מאחיו וגו' את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלוקיו וכו', ולכך אל תניח העבודה שאתה כהן גדול ולא תצא ולא תחלל, אלא יתקדש הקב"ה ועבודתו על ידך, ועל פני כל העם אכבד, זהו כבוד השכינה שרואה בניו מתים ומניח אבלו בעבודת בוראו, וידום

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר ד' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן (ויקרא י, ג), ופירש"י וז"ל: "היכן דיבר, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי, אל תיקרי בכבודי אלא במכובדי, א"ל משה לאהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במידעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך, ועל פני כל העם אכבד, כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס אם כן באלו כ"ש ברשעים, וכן הוא אומר נורא אלוקים ממקדשיך אל תיקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך", עכ"ל.

וכן הוא בפירוש דעת זקנים וז"ל: "ע"י מיתת קרובים הללו אתגדל ואתקדש לעיני העם, שישאו ק"ו בעצמם מאלו וישמרו עצמם מלעשות כן ויראו ממני", עכ"ל.

ומבואר בדברי חז"ל אלו שהיה דברים אלו דברי תנחומים לאהרן על הסתלקות בניו, בזה שבמותם נתגדל ונתקדש שמו של הקב"ה.

וסוף הפסוק וידום אהרן, לא נתברר אם הכוונה שהתנחם, ויש מפרשים שאין בכלל שתיקתו שנתנחם, וברמב"ן איתא "וטעם וידום אהרן שהיה בוכה בקול ואז שתק", וכוונתו שהיה בדברי משה תנחומים שעל ידם פסק מלבכות, ובספורנו כתב וז"ל: "וידום אהרן, שהתנחם בקידוש השם שנגרם במותם" עכ"ל. וא"כ מבואר שאהרן נתנחם באמירת משה בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, דע"י קידוש השם שנגרם במותם היה זה תנחומין לאהרן.

ומקור לדברי הספורנו מצינו באבות דר"נ (פ"ד אות ו'), דאיתא שם כשמת בנו של ר' יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו וכו', נכנס ר' יוסי וישב לפניו א"ל רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך, א"ל אמור, א"ל אהרן היו לו שני בנים גדולים ומתו שניהם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין, שנא' וידום אהרן אין שתיקה אלא תנחומין, ואף אתה קבל תנחומין, עכ"ל אדר"נ. ומבואר להדיא ששתיקתו של אהרן מתפרשת כקבלת תנחומין, וכדברי הספורנו.

ובביאור הדבר שקידוש השם שנגרם במותם הוא תנחומין, נראה לומר דהאבילות על בני אהרן שמתו בצעירותם הוא, שנתמעט כבוד שמים וקידוש השם שהיה יכול לבוא על ידיהם, ובזה נתנחם שבמיתתם היה קידוש ד' של בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וכדברי רש"י שישאו ק"ו בעצמם וישמרו עצמם ויראו ממני.

adherence to *chukim*, specifically, cause the nations to consider us wise. This appears to be in direct contradiction to Rashi's statement that the nations deride Klal Yisrael for observing a *chukah*.

Perhaps we can explain this seeming contradiction with the Gemara's statement (*Berachos* 33b): משתקין אותו... משהקין אותו – if someone davens that Hashem should have mercy on us just as He has mercy on birds (since He commands us to do *shiluach hakein*), we silence him. According to one opinion in the Gemara, the reason we silence him is that he is saying that Hashem's mitzvos are functions of His compassion, when really they are Divine decrees – *chukim*, as Rashi says. By following these *chukim*, Rashi adds, we show that we are Hashem's servants and follow His decrees – even those that the Satan and the nations question and consider unnecessary.

Accordingly, when the Satan and the nations mock us for fulfilling the mitzvah of *parah adumah* and other commandments that don't seem to make sense, our answer is that these are Hashem's *chukim* – we're not deciding of our own accord to fulfill them, but rather following Hashem's instructions. Had we decided on our own to make a *parah adumah*, the nations' derision might be justified; how can we do something without understanding why we're doing it? Therefore, our answer to them is that are we doing it because we are *avdei Hashem*; He gave us this *chok* and that's why we're doing it. And that is the greatest compliment to us, for it shows that our lives are governed not necessarily by what we feel is right, but by the Ribbono Shel Olam's rules. Hashem is our King, and we follow His directives – which is our greatest praise: כִּי הוּא הַקְּמֵתְכֶם וְבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים.

An All-Encompassing Torah

The Gemara (*Kiddushin* 31) records the story of Dama ben Nesinah, who refused to awaken his father when the *chachamim* approached him to buy a stone for the *choshen*, and lost the opportunity to earn a handsome profit. The next year, Hashem rewarded him by causing a *parah adumah* to be born among his cattle. When the *chachamim* approached him again to buy his *parah adumah*, he told them, "I know that if I would ask you for all the money in the world you would give it to me, but I'm only going

to ask for the amount of money I lost on the deal when I didn't want to awaken my father." Why, asks Ben Yehoyada, was Dama ben Nesinah rewarded specifically with a *parah adumah*? He explains that when this gentile exhibited such outstanding *kibbud av*, it caused a *kitrug* against Klal Yisrael. Hakadosh Baruch Hu therefore caused a *parah adumah* to be born among Dama's cattle to prove that Klal Yisrael are willing to pay any money in the world not only for a mitzvah that is understandable, like *kibbud av*, but even for a mitzvah that is not understandable, like *parah adumah*. This willingness to spend unlimited money on *parah adumah* was an expression of Klal Yisrael's greatness as *avdei Hashem* who keep His *chukim* even though we don't understand them.

The reason the Torah says זאת חקת התורה, and not זאת חקת הפירה, is that *chukim* like *parah adumah* reveal our attitude to the entire Torah. We accepted the entire Torah because we are *avdei Hashem*, and this identity encompasses our entire lives.

The Alter of Slabodka related that when Aristotle's student once knocked at his door and received no response, he assumed that his teacher must be in his library, so he went to the library but did not find Aristotle. The student called Aristotle's name, but there was no answer. Finally, the student found Aristotle eating, engrossed in his food. When the student asked him why he had not answered them, he replied that when he studies and philosophizes, he is Aristotle, but when he eats he is not Aristotle – "Now I'm eating." A Yid, in contrast, is an *eved Hashem* 24/7 and follows Hashem's commandments faithfully, regardless of whether he understands them.

On Pesach, we express our joy at having become servants of Hashem instead of slaves to Pharaoh: הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה. Our identity as *avdei Hashem* is our greatest praise, and we are proud that we are *zocheh* to do Hashem's mitzvos.

This is the *taharah* of Klal Yisrael, the *taharah* of *parah adumah* that is a preparation and prelude to Pesach and Yetzias Mitzrayim, when Hashem uplifted us – המעלה אתכם מארץ מצרים – to make us worthy of that *taharah*.

May we be *zocheh* to recognize our *maalos*.

Gut Shabbos.

two hundred and two
The Mir
תורה!
ישיבת מיר ירושלים
ANNUAL CELEBRATION DINNER
ב' ניסן תשע"ט 4-7-19
BELL WORKS - HOLMDEL, NEW JERSEY

RESERVE
YOUR SEAT & YOUR AD
TODAY!
CALL 718.972.0500
FAX 718.851.1999
EMAIL DINNER@THEMIR.ORG